S. Király Béla

A változás ritkán haladás – Bellamy könyveiről

Budapesten járt François-Xavier Bellamy filozófus-politikus – a francia jobbközép Republikánusok párt frakciójának vezetője az Európai Parlamentben –, hogy levezesse a Nyugaton is visszhangot kiváltó „A cenzúrázatlan Európa" elnevezésű on-line tanácskozást a szlovén, a szerb és a magyar miniszterelnök között. Aki szembesült az atlanti fősodormédia kettős mércéjével, a brüsszeli technokraták társadalommérnöki hajlamával, az európai parlament progresszista ideológiájával, aki tudja, hogy 2017 januárjában a davosi „csúcson" határozták el a fake news törvények bevezetését a másként gondolkodók megzabolázására, vagy tisztában van azzal, hogy a világkormány beiktatásán dolgozó milliárdosok és megmondó fullajtárjaik csak Európát és az angolszász világot (Egyesült Államok, Kanada, Ausztrália) képesek maradéktalanul a markukban tartani,[1] az valóban értékeli a Bellamy-jelenséget az Európai Parlament politikusi galerijéből. Noha ő is fogalmazott meg kritikát a magyar kormány belpolitikájáról, politikai pozícióinak első percétől küzdött a visegrádi négyeket lejárató szemlélet ellen, és próbálja megérteni régiónk sajátosságait. Ha megnézzük Bellamy világhálón található három-négy tucatnyi előadását, tv-interjúját, parlamenti és kampánybeszédeit, egy üde és szokatlan jelenséggel találkozunk a meglehetősen kontraszelektált nyugati politikai univerzumban. A jogász–közgazdász–aktivista politikus seregletből nyomban kitűnik a rendszer által be nem szippantott szuverén filozófus. Érdemes felidézni a France 24 tévének adott 2018. november 26-ai interjúja főbb gondolatait, amelyekben a legutóbbi könyvére utalva azt fejtegeti, hogy nem változtatni kell a világon minden áron, hanem megőrizni belőle, ami jó volt. Elmondása szerint katolikus konzervatívként – amelyet nem lenget zászlóként maga fölött – a politikába is azért vágott bele, mert abban többnyire üresjáratokkal találkozott az évek során különböző minisztériumoknak dolgozva. Laurent Wauquiez – a később lemondott pártelnök –

S. Király Béla (1957) író, politológus. Sóváradon született. A *Magyar Szemle* szerkesztője.

1 Lásd Michel Geoffroy: *Kozmopolita oligarchia a népek ellen (La super-classe mondiale contre les peuples)*. Párizs, 2018, Via Romana.

is azért nevezte ki Bellamyt a republikánusok listavezetőjévé, mert meggyőződéses embernek tartotta. Az egyik kihívó kérdésre válaszolva azt is elmondta, hogy ő nem haladásellenes, csak azt nem érti: miért kell manapság úton-útfélen haladásnak nevezni a változást, a felfordulást. Az ökológiai parancsolatot is magáénak vallja, hiszen az kifejezetten konzervatív óhaj volt mindaddig, amíg ideológiai értelemben ki nem sajátították maguk számára a „zöldek". Az azonosneműek házasságával és a béranyák szülte gyermekekkel kapcsolatosan azt az elvet képviseli, hogy noha a gyerek iránti vágy tiszteletre méltó, azt nem a jog eszközeivel kell minden áron megszerezni, mondván, hogy: „jogom van egy gyerekhez, ha kedvem szottyan rá". A politikai döntések közé emelné azt a kérdést is, mely szerint a technika, illetve az orvostudomány fejlődését lehet-e arra használni, hogy minden óhajunkat kielégítse, akár a természeten vett erőszak árán is? Magával a migráns kifejezéssel sem ért egyet, mert azt becsmérlőnek tarja. Mindenkinek joga van ott élni, ahová született – mondta az európai parlamenti felszólalásában –, az otthon maradásban kell segíteni az emberiséget. Az elköltözési vágyat, a jobb élet reményét is megérti, de az Európai Unió politikusai, a bevándorlók köré települő fizetett civil szervezetek tulajdonképpen az emberi életekkel kereskedők cinkosai. Azért az illúzióért, amivel Nyugat-Európa kábít, az odaérkezőket becsapja, önmagát pedig felszámolja. Hogyan lehetséges egy ilyen jelenség, kérdezzük szemünket dörzsölve a megnyilvánulásait végignézve? A válaszadás pontosságához a legrövidebb út Bellamy könyvein keresztül vezet. Azokból is kettőt kell feltétlenül kiemelni.

François-Xavier Bellamy *Ragaszkodj az otthonodhoz: csak így éled túl az örökös izgés-mozgás időszakát* című könyve[2] – a szabadságra éhes lélek jogainak kiáltványa – 2018. október elején jelent meg, majd a következő évben újból kiadták a népszerű zsebkönyvek sorozatban.

A 35 éves filozófus – egy párizsi filozófiai klub heti rendszerességű animátora, volt gimnáziumi filozófiatanár és Versailles alpolgármestere már 22 éves korától – az atlanti fősodor progresszív ideológiáját elemezi könyvében, és e modern ideológia utópikus vonásait emeli ki. Eddig hét könyvet írt, amelyből a *Maradj veszteg…* címűt megelőző hat az oktatással, a tudás átadásával összefüggő kérdéseket elemez. Igen nagy visszhangja volt már az első, *Az örökségüktől megfosztottak, avagy a tudásátadás sürgőssége* című könyvének.[3] Egyértelmű számára, hogy az új típusú, az ifjúság indoktrinációjával évtizedek óta kísérletező, nemzetellenes, a klasszikus kultúrát és annak eminens múltbeli képviselőit becsmérlő és közben egyre rosszabb eredményeket produkáló francia oktatás tulajdonképpen megfosztja a tanulókat a kulturális örökségüktől. Bellamy már a címválasztásával vitatja Pierre Bourdieu (1930–2002) szociológus *Örökösök* című, fél évszázada írt könyvének mondanivalóját. A Magyarországon is agyon

2 François-Xavier Bellamy: *Demeure: Pour échapper à l'ère du mouvement perpétuel*. Paris, 2018, Grasset.

3 Francois-Xavier Bellamy: *Les Déshérités ou l'urgence de transmettre*. Paris, 2014, Plon.

hirdetett szociológus a társadalmi egyenlőtlenségek újratermelésének a folyamatában központi fontosságot tulajdonított a kulturális és szimbolikus tényezőknek. Azt tanította – amelyet a közvéleményt uraló baloldali média felnagyított –, hogy a domináns helyzetben levők képesek ráerőltetni a saját kulturális és jelképes szellemi–politikai termékeiket a társadalom egészére. Ezzel szavatolják a nekik kedvező hatalmi viszonyok újratermelését. E jelenséget szimbolikus tőkének, gyakrabban szimbolikus erőszaknak nevezi, kiemelve annak tendenciáját, mellyel elfedi a szimbolikus termékek önkényes jellegét, és azokat legitimnek mutatja be. A szimbolikus erőszak szélsőséges esetben odavezet, hogy leáll a társadalmi mobilitás, és pusztán a meglevő társadalmi struktúrák termelődnek újra. Bourdieu tanainak heurisztikus értékét nem tagadva, be kell látnunk, hogy ő az atlanti újbaloldali média „hasznos idiótája lett", hiszen a dekonstrukciós elméleteket képviselő, az amerikai egyetemeken is felkapott french theory egyik szerzőjévé vált Derrida, Foucault, Barthes, Deleuze és mások díszes társaságában. Nagy felelősség terheli őt a klasszikus francia iskola- és tudásrendszer lebontásáért, annak mostani siralmas állapotáért, a nemzeti kultúra és érzelemvilág oktatási intézményekből való kiebrudalásáért. Magam is tapasztaltam, hogy Nyugaton szinte mindenhol, de Franciaországban különösen az önvádat sulykolják a fehér nebulókba, gyarmatosító lelkületűeknek nevezve őket, és minden többségiről azt feltételezik, hogy léténél fogva hajlamos a rasszizmusra. Ezzel módszeresen megfosztják őket az önvédelem immunrendszerétől, űrben lebegő, asszociális atomokká szórva szét őket, hogy a kommunitárius identitású bevándorlók első és második generációjának prédáivá válhassanak. Mindezeket még kiegészíti a bevándoroltatottak jogi, médiabeli, politikai, gazdasági, kulturális védelme, protezsálása és buzdítása.

Bellamy szerint ezek a sztártudósok és média-követőik megtagadták az ismeretátadást, és ez lett a fő oka a kultúra csődjének. Ez az elutasítás egy olyan ideológiából származik, amely – szerinte – egészen René Descartes elméletéig nyúlik vissza, aki arra buzdítja olvasóit, hogy szabaduljanak meg a beléjük sulykolt véleményektől. E láncolat fontos gyöngyszeme Jean-Jacques Rousseau, aki szerint a kultúra megrontja a férfit és a nőt, az „ideális természeti állapotától távol" tartja őket. Ennek a tételsornak a nagy végterméke Pierre Bourdieu megközelítése, aki azt tanította, hogy a kulturális tőke iskolai kamatoztatása az – általa gyűlölt – elit társadalmi reprodukcióját teszi lehetővé.

Bellamy könyvének nagy sikere volt, több mint 60 000 példányt kelt el, és több nyelvre is lefordították. Megkapta érte a Henri-Malherbe-díjat az Írók Szövetségétől és az Aumale-díjat az Institut de France-tól, amelyet a Francia Akadémián adták át. Még a Femina-díjjal is kitüntették. A könyvének mondanivalója kapcsán Bellamy közel 200 előadást tartott szerte Franciaországban egyetemi hallgatók, tanárok, könyvkereskedők, kulturális egyesületek meghívására.

„Mit tehetnék, mit kellene mondanunk az embereknek?" Ez a kérdés gyötörte a híres pilóta írót, Saint-Exupéryt, aki egy képzeletbeli tábornoknak fogalmazta levelét 1943 egyik nyári éjjelén. *A Kis herceg* szerzője azért aggódott, hogy

a Németország és a náci barbárság győzelme egy olyan civilizációt eredményezhet, amelynek teljesítménye kimerül a hűtőszekrények számának növelésében, hogy a borzalmairól ne is beszéljünk. A *Ragaszkodj otthonodhoz…* című könyvében Bellamy ezzel az Exupéry-felütéssel nyit, és a lélek jogához fordul a mostani anyagi és talajmenti szellemi divatok ellen, az örök felhalmozás és a „haladásnak" titulált örökmozgó mókuskerék, az izgés-mozgás korszakának diktátuma miatt. Tulajdonképpen a szekerébe fogta korunk uralkodó gondolat-divatjának egyik szent tehenét, amely az innováció, a megújulás, az átalakulás szükségességét kérődzi naphosszat. És hívatlan jurisztokráciája diktálja, a folyamatosan „mozgásban" levést vagy a két hónapos covid-vesztegzárat amerikai demokrata módra. Nem kérdeznek rá, és minket is leszoktatnának a kérdés feltevésétől: végtére is mi végre e „progresszív fejlődés", milyen irányt követ egyáltalán, ha követ, és a fogyasztási hajsza, látvány-civilizációs „fejlődés" miatt miért is kell faképnél hagyni az őseinktől kapott örökséget?

A modernitás mellett és ellene érvelők már két évszázada próbálkoznak meghatározásaikkal. Egy a hagyományok és a szokások által szabályozott világegyetemben – amelyet néha visszakívánunk, mint az idős az ifjúkorát – a modernitást a kritikus szellem megjelenése és társadalmi érvényesülése hozta el. A modernitás a szokás hőfokát az ész hőmérőjével méri. Bálványa a mérce, a technika, a számszerűsítés, a besorolás, a programozás, a vélemény- és alkoholszonda. Bayle, Voltaire és társaik lelkendeztek érte, és a maradiság visszaszorulását remélték eljövetelétől. Burke, Maistre, Comte, Taine vagy Renan sajnálta a feltétel nélküli érvényesülését, azt hangsúlyozva, hogy a tiszta ok még nem elégséges ahhoz, hogy megértsük vele az emberi állapot teljes bonyolultságát. Eszmetörténeti összefoglalása után François-Xavier Bellamy új meghatározást kínál az olvasónak. Szerinte a modernitás lényege a változás iránti szenvedély. A modern civilizációnak ez és ennek lelki felpiszkálása adta az izgő-mozgó, feszengő dinamizmust, amely mostanság kifulladóban van, mivel pusztán önmagában képtelen értelmet adni az életnek.

E mozgalom ideologikus tendenciája alapján Bellamy rekonstruálja a Hérakleitosz, Parmenidész, Platón, Machiavelli, Kopernikusz, Giordano Bruno, Galilei világképeit, amelyekben minden mennyei és földi test mozog. Az ő világmagyarázatukban még az ember is örök vándor. Bellamy – a filozófus politikus –, aki a könyve megjelenése után fél évvel már a francia mérsékelt jobboldal listavezetője, majd európai uniós képviselője lett, így összegez: a modern világképet „egy olyan világegyetemi felfogás tölti ki, amelyben semmi sem tartós, és senki sem remélheti, hogy benne pihenő helyet talál". Meglepő magabiztossággal írja körül az életvilágunkat behatároló modernitás káros vonásait. Ezek név szerint: a *relativizmus*, amely köddé foszlatta reményünket, hogy az igazság valaha elérhető; a *vitalizmus*, amely a honpolgárokat egymással versengő magánzókra fokozná le – versengés közepette a közjó gondolata elsikkad –, miközben a határokban, kulturális örökségben, a vallásokban akadályokat láttat, amelyek letérítenek egyedi körpályánkról; a *progresszivizmus*, amely a mozgást,

a helyváltoztatást önmagában való célnak tekinti, és amely ellensége minden befejezettségnek, megállapodásnak. A mozgás ideológiája tehát arra kényszerítene mindenkit, hogy tegye magáévá, az erkölcsiség pecsétjével láttamozza a mozgolódás ihletőjét, a technikát mint olyant.

A rendbontó modernitás szándékosan összekeverte a jó és a rossz közti különbséget, kikezdte a művészeteket – a regényekbe vendég, azaz migráns szövegeket telepít be –, és elutasítja a szépség ideálját. A művészeti alkotás a feltűnést, a különcséget kereső lelkek tartálya lett, önreklám és újdonságot, sokkolást kereső happening. A politika a pénzhatalmi oligarchia szolgálólánya lett, technokrata margó mezsgyéken „vadakat terelő juhász", és számára mindig csak a „hogyan" és sosem a „mi végre" a szempont. Az intézményeikbe bevezetett modernitás azzal méri az alkalmazottak „erkölcsét", hogy milyen mértékben sajátítja el azt a technológiát, amelyet – ha a helyzet úgy kívánja – éppen ellene fordítanak majd. A posztmodernitással hencegő modernitásban a gazdaság a felesleges termékek pusztításának művészete – fogyasztás útján. E termékek azonban a reklám és a marketing révén fontosak, időnként nélkülözhetetlenné válnak. És tervezőik maguk programozzák be a határidős elavulást a folyamatos vétel ösztönzésére. A modernitás kelléke a transzhumanizmus, az állat emberi szintre emelése (egy panda értékesebb, mint egy megszületni készülő és elvetélésre ítélt emberi embrió), a munkahelyi ingázás, a lélekvándorlás, a divatossá váló nemi oda-vissza vándorlás (hétköznap férfi és hétvégén nő). A modernitás jelképe a világ digitalizációja, amely hajlamos arra, hogy az emberek és az emberi helyzetek sokféleségét egyenletté alakítsa, amelyben csak az adóparadicsomos befektető egy állandó kuncsaft. A modernitás lényege tehát: a tiszta statisztikai adatokra redukálható monád-nomád egyén.

Bellamy e könyvében – amelyben már a címválasztással ellenpontozza a Macron-féle, A Köztársaság Lendületben pártgyülekezet hivalkodó reklámnevét, miközben továbbra is reményt ad az elnöki győzelemtől nemtelen jurisztokratikus beavatkozással megfosztott Francois Fillon táborának – feltérképezi a pozitív megoldásokat, és alternatív módozatokat keres arra, amit Kosztolányi már 1921-ben, egy évvel Trianon után is megfogalmazott:

„Beírtak engem mindenféle Könyvbe
és minden módon számon tartanak.
Porzó-szagú, sötét hivatalokban
énrólam is szól egy agg-szürke lap.
Ó, fogcsikorgatás. Ó, megalázás,
hogy rab vagyok és nem vagyok szabad.
Nem az enyém már a kezem, a lábam
és a fejem, az is csak egy adat."